

JUSTITISMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Dato: 9. maj 2012
Dok.: 418904

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål S-V fra Forsvarsudvalget, fredag den 11. maj 2012, kl. 12.00

Rækkefølge af talere:

1. Forsvarsministeren
2. Justitsministeren

Samrådsspørgsmål S:

"Ministrene bedes oplyse, hvorfor rapporten, udarbejdet af Center for Koldkrigsforskning, ikke kan udgives i sin nuværende form?"

Samrådsspørgsmål T:

"Hvilke initiativer har ministrene taget for at sikre udgivelse af rapporten, udarbejdet af Center for Koldkrigsforskning, og hvornår forventes rapporten udgivet?"

Samrådsspørgsmål U:

"Har ministrene efter deres tiltræden slettet eller givet tilladelse til sletning af oplysninger i hhv. PET's og FE's arkiver af betydning for rapporten, udarbejdet af Center for Koldkrigsforskning?"

Samrådsspørgsmål V:

"Kan ministrene bekræfte, at fjenden fra den kolde krig ikke har eksisteret i 20 år, og at det af den grund ikke kan have afgørende betydning for Danmarks sikkerhed i 2012, at rapporten offentliggøres?"

[Indledning]

1. Center for Koldkrigsforskning hører som bekendt under forsvarsministerens område – og jeg har derfor som justitsminister ikke meget at tilføje til forsvarsministerens redegørelse.

[Om sletning af oplysninger hos PET]

2. Lad mig dog for det første knytte en bemærkning til spørgernes samrådsspørgsmål U (og jeg citerer spørgsmålet):

”Har ministrene efter deres tiltræden slettet eller givet tilladelse til sletning af oplysninger i hhv. PET’s og FE’s arkiver af betydning for rapporten, udarbejdet af Center for Koldkrigsforskning?”

Som bekendt blev der i 1998 iværksat et makuleringsstop hos PET, således at også sagsakter, der i princippet skulle have været slettet, kunne stilles til rådighed for PET-kommissionen.

Makuleringsstoppet har siden været – og er fortsat – gældende.

[Om forskeres adgang til PET’s arkiver]

3. Lad mig også knytte en bemærkning til det mere generelle spørgsmål om forskeres adgang til materiale i PET’s arkiver – og om afklassificering af dette materiale.

Princippet har i de senere år været, at forskere skal sikres størst mulig åbenhed med hensyn til adgangen til statens arkivmateriale vedrørende den kolde krig.

En række forskere har i det lys haft adgang til PET’s arkiver som led i omfattende forskningsprojekter af samfundsmæssig betydning. Det gælder således forskere fra Dansk Institut for Internationale Studier, der har haft adgang til PET’s arkiver i forbindelse med udredningen “Danmark under den kolde krig”, som blev offentliggjort i juni 2005.

Det er også velkendt, at PET-kommissionen i 2009 afgav en beretning, som rummer en meget detaljeret redegørelse for politiets efterretnings-

virksomhed på det politiske område i perioden 1945-1989. Kommissionen havde adgang til alt PET's materiale om den kolde krig.

Andre forskere vil i forbindelse med konkrete forskningsprojekter kunne få adgang til relevant materiale om den kolde krig, som er indgået i PET-kommissionens arbejde. Og en del forskere har benyttet sig af denne mulighed.

Bl.a. har Center for Koldkrigsforskning haft en vidtgående adgang til materiale i PET's arkiver.

4. En forskers adgang til PET's arkiver gennemføres ved, at forskeren sikkerhedsgodkendes for at kunne gennemse klassificerede oplysninger.

Hvis forskeren ønsker at gengive klassificerede oplysninger i forbindelse med offentliggørelse af afhandlinger, artikler eller lignende, forudsættes det, at PET får lejlighed til at tage stilling til, om oplysningerne kan afklassificeres.

Og PET har modtaget en række anmodninger om afklassificering af materiale fra Center for Koldkrigsforskning. Og i en række tilfælde har PET vurderet, at materialet er så følsomt, at det ikke kan afklassificeres.

Der er mulighed for at påklage PET's afgørelser til Justitsministeriet, og det har Center for Koldkrigsforskning gjort i en række tilfælde. Justitsministeriet har imidlertid i de pågældende tilfælde ikke fundet grundlag for at tilsidesætte PET's afslag på afklassificering.

[Hvorfor der ikke i alle tilfælde kan ske afklassificering af materiale fra den kolde krig]

5. Og lad mig blot for en god ordens skyld understrege, at der ikke er noget som helst nyt eller mærkeligt i, at PET i visse tilfælde ikke har kunnet afklassificere materiale. Vi har at gøre med en efterretningstjeneste, hvor en lang række oplysninger af gode grunde må være klassificerede.

Hovedparten af de afgørelser, som PET har truffet om afklassificering, er da også truffet under den tidligere regering i henhold til de samme regler, som gælder i dag.

Og de hensyn, som PET lagde vægt på under den tidligere regering, er de samme hensyn til beskyttelse af klassificerede oplysninger, som der lægges vægt på i dag.

Og lad mig gøre det helt klart, at der er intet unaturligt i, at en forsker på den ene side kan få adgang til klassificerede oplysninger og på den anden side ikke må offentliggøre oplysningerne.

For det første er der jo, som nævnt, en grund til, at oplysningerne er klassificerede. Der vil i reglen være væsentlige hensyn, der kræver, at oplysningerne holdes fortroligt.

Når det gælder klassificerede oplysninger hos PET, kan afslag på afklassificering f.eks. skyldes hensynet til ikke at afsløre PET's kilder eller efterforskningsmetoder.

Et afslag kan også skyldes hensynet til samarbejdet med PET's udenlandske samarbejdspartnere. En række af de klassificerede oplysninger, som PET er i besiddelse af, er modtaget fra udenlandske myndigheder. Og PET kan ikke uden disse myndigheders godkendelse afklassificere sådanne oplysninger

En forsker kan imidlertid få meget ud af klassificerede oplysninger, selv om oplysningerne ikke må offentliggøres.

Klassificerede oplysninger kan f.eks. give forskeren nyttig baggrundsviden til brug for skildringen af generelle udviklinger i samfundet i den relevante periode.

Kendskab til klassificerede oplysninger kan også bidrage til at be- eller afkræfte teorier, som forskeren baserer sin forskning på, og kan dermed hjælpe forskeren i den rigtige retning.

Og som sagt: det er efter min opfattelse en helt naturlig – og rigtig – ordning, at en forsker kan få adgang til klassificerede oplysninger uden automatisk at måtte offentliggøre dem.

Sådan må det være, når der forskes i materiale, som stammer fra en efterretningstjeneste, der har til formål at sikre Danmark mod terror, spionage og lignende alvorlige trusler mod vort samfund.

Og det er som sagt de samme hensyn, der blev lagt vægt på i de afgørelser, hvor der under den tidligere regering blev givet afslag på afklassificering.

Tak for ordet!